

Příloha č. 2

Odůvodnění zacílení výzvy č. 03_23_049

Vybudování dětských skupin (1)

Výzva je vyhlášována v investiční prioritě 1.2, již Programový dokument OPZ+ stanovuje naplnění specifického cíle mj. podporou budování a provozu kvalitních, místně a finančně dostupných zařízení péče o děti za účelem zvýšení zaměstnanosti pečujících osob a usnadnění slučitelnosti pracovního a soukromého života.

Přetrvávající nedostatek cenově a místně dostupné péče o děti označuje za jeden z hlavních důvodů nízké míry zaměstnanosti žen ve věkové skupině 25 – 34 let i Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2021 – 2030.¹ Akční plán pro evropský pilíř sociálních práv stanovil hlavní cíl, jímž je zvýšit celkovou míru zaměstnanosti do roku 2030 na nejméně 78 % obyvatelstva (ve věku 20–64 let). Má-li být tohoto cíle dosaženo, musí Evropa usilovat o snížení rozdílu v zaměstnanosti žen a mužů ve srovnání s rokem 2019 alespoň na polovinu a zvýšit poskytování předškolního vzdělávání a péče, a tím přispět k lepšímu sladění profesního a soukromého života a podpořit větší účast žen na trhu práce. Poskytování vysoce kvalitního, přístupného a cenově dostupného předškolního vzdělávání a péče doplňuje uspořádání pracovní doby v naplňování záměru umožnit rovnováhu mezi pracovním a soukromým životem a má zásadní význam pro to, aby se rodiče, zejména matky, mohli účastnit trhu práce.²

Rovněž Zpráva o České republice 2022³ (tzv. Country report) uvádí, že i přes to, že má Česká republika jednu z nejnižších měr nezaměstnanosti v Evropské unii, stále v ní existují velké rozdíly v zaměstnanosti i výši příjmů mezi ženami a muži. Tyto rozdíly jsou částečně způsobeny nedostatečnou dostupností zařízení předškolního vzdělávání a péče. I přes postupné navyšování kapacit těchto zařízení, především dětských skupin financovaných z evropských strukturálních a investičních fondů, je podíl účasti dětí do 3 let v zařízeních předškolního vzdělávání a péče hluboko pod průměrem EU.

Potřebu vzniku nových kapacit zařízení předškolní péče dokládá i nárůst počtu živě narozených dětí, který v roce 2021 po třech letech poklesu vzrostl o 1,6 tisíce na 111,8 tisíce živě narozených dětí. V roce 2021 rovněž poprvé po třiceti letech vzrostla úroveň plodnosti na hodnotu 1,8 dítěte na jednu ženu.⁴

Dá se předpokládat, že poptávka po zařízeních předškolní péče nadále poroste i v souvislosti s aktuální migrační vlnou, způsobenou ozbrojeným konfliktem, který se od 24. 2. 2022 odehrává na území Ukrajiny v důsledku invaze vojsk Ruské federace. V důsledku zaplnění již existujících kapacit dětmi z Ukrajiny by mohlo dojít ke zpomalení trendu přijímání dětí mladších tří let do mateřských škol a k nárůstu poptávky po umístění dětí do dětských skupin.

¹<https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/Aktuality/Strategie-rovnosti-zen-a-muzu.pdf>

²<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022DC0442&qid=1665070867994&from=EN>

³<https://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/aktualne/2022-european-semester-country-report-czechia-en-1.pdf>

⁴ Vývoj obyvatelstva České republiky 2021 (z 3. 10. 2022), dostupný na: <https://www.czso.cz/documents/10180/165591233/13006922.pdf/bf3973c1-e8d6-44b7-be20-bbef7a56cf90?version=1.3>

Zároveň se zvyšuje celková poptávka po umístění dětí do předškolních zařízení již před třetím rokem věku dítěte. Vzhledem k tomu, že díky novelizaci zákona č. 247/2014 Sb. o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině a o změně souvisejících zákonů dětské skupiny mohou navštěvovat děti již od 6 měsíců věku až do zahájení povinné školní docházky, je pro další podporu těchto zařízení relevantní, že populace dětí v tomto věku je stále početně velmi vysoká.

Ze všech výše uvedených skutečností tedy vyplývá potřeba navyšování kapacit zařízení péče o děti předškolního věku.

S ohledem na zkušenosti z minulých výzev na podporu dětských skupin se vyhlášovatel výzvy rozhodl nepodporovat provozovatele, kterým se v minulosti nepodařilo dostát svým závazkům v rámci realizace projektů podpořených z OPZ (případně i OPZ+). Konkrétně tedy musí platit, že u žadatele (v rozlišení dle IČ) který byl příjemcem dotace na podporu dětské skupiny, podpořený z OPZ či OPZ+, nedošlo k neuhrazení všech závazků (nevrácení části dotace na výzvu dle § 14f rozpočtových pravidel) či k ukončení projektu ze strany Řídicího orgánu OPZ a OPZ+ pro neposkytnutí součinnosti či nesplnění účelu dotace. Tato podmínka by tak měla vést k efektivnějšímu zacílení finanční alokace a zvýšení úspěšnosti realizovaných projektů.

Další podmínkou, stanovenou na základě zkušeností z minulých výzev, je požadavek na doložení dokladu o právu užívat objekt nebo prostory, z něhož vyplývá oprávnění tento objekt nebo prostory užívat k poskytování služby péče o dítě, a to v době před vydáním právního aktu o poskytnutí podpory (do 30 dní od zaslání vyrozumění o doporučení projektu k financování). Cílem je zamezit vydávání právních aktů na projekty, kdy provozovatel dětské skupiny v době podání žádosti, resp. před vydáním právního aktu, nemá zajištěné prostory na vytvoření a provoz dětské skupiny, což v minulosti často vedlo k prodlužování harmonogramu projektu a následnému předčasnému ukončení projektu bez splnění účelu dotace, čímž docházelo k zadržování veřejných financí, které by jinak měli možnost využít jiní provozovatelé, kteří již prostory zajištěné mají.

Rozdělení alokace výzvy dle regionální potřeby

Záměrem vyhlášovatele výzvy bylo rozdělit finanční alokaci výzvy do kategorií regionů tak, aby byl podpořen vznik dětských skupin v celé ČR zvýšením současného plnění Barcelonského cíle v umístění dětí do tří let do služby péče o děti v průměru o 90 % na úrovni celé ČR.

Evropská rada v roce 2002 stanovila cíle v oblasti předškolního vzdělávání péče o děti (rovněž označované jako „barcelonské cíle“), kdy členské státy měly na základě tohoto doporučení poskytovat předškolní vzdělávání a péči alespoň 33 % dětí, které jsou mladší 3 let a alespoň 90 % dětí ve věku od 3 let do zahájení povinné školní docházky. Tato doporučení měla být naplněna do roku 2010 s cílem posílení účasti žen na trhu práce. V celoevropském průměru byly naplněny, nicméně existují zde značné rozdíly mezi jednotlivými členskými státy.

Rada (EU) proto představila dne 8. prosince 2022 revidované barcelonské cíle v rámci Doporučení o předškolním vzdělávání a péči: barcelonské cíle pro rok 2030 (dále jen „Doporučení“), které by měly usnadnit ženám vstup na trh práce a zároveň posílit kognitivní a sociální rozvoj dětí, specificky dětí, které jsou svou situací či prostředím, ve kterém žijí, znevýhodněné. Členskými státy je nově doporučeno, aby poskytovaly předškolní vzdělávání a péči 45 % dětí ve věku do 3 let. U států, které nedosáhly ani předchozího 33 % cíle z roku 2002, je doporučeno, aby zvýšily účast dětí ve službách předškolního vzdělávání

a péče alespoň o 90 % pokud je účast dětí nižší než 20 % a alespoň o 45 % nebo do dosažení minimálně 45% účasti, pokud se pohybuje mezi 20 % a 33 %. Ve skupině dětí ve věku od 3 let do zahájení povinné školní docházky je doporučeno dosáhnout alespoň 96 % účasti.

Do skupiny členských států, které nedosáhly 20% účasti dětí mladších tří let ve službách předškolních vzdělávání, se, vedle Polska, Rumunska, Bulharska a Slovenska, řadí také Česká republika. Konkrétně se jedná o navýšení účasti z 6,3 % na 11,97 % u dětí do 3 let. K určení procentní účasti dětí ve službách předškolního vzdělávání a péče je využívána databáze EU SILC (European Union – Statistics on Income and Living Conditions). V České republice šetření provádí Český statistický úřad pod názvem Životní podmínky. Obdobné šetření probíhá ve všech 28 členských zemích Evropské unie dalších státech. Díky jednotné metodice šetření existuje možnost porovnat mezi sebou ekonomické a sociální podmínky domácností v jednotlivých zemích. Do výběru jsou zahrnuty všechny kraje tak, aby bylo pokryto celé území ČR. Rozsah výběru za kraj se odvíjí od počtu obyvatel kraje. Šetření se provádí formou osobního rozhovoru respondenta s tazatelem, který zjištěné údaje zaznamenává do připravených dotazníků. Účast domácností ve výběrových šetřeních je dobrovolná, nevýhoda výběrových šetření spočívá v relativně vysoké míře non-response, která významně ovlivňuje výsledky. Jako hlavní důvody odmítnutí šetření uvádějí domácnosti výhrady k zasahování do soukromí, obavy z případného zneužití sdělených informací, obavy vpustit cizí osoby do bytu apod. Některé domácnosti ze zásady odmítají sdělit o sobě jakékoliv informace. Z výše uvedeného tedy vyplývá, že v rámci metodiky sběru dat EU SILC nejsou posuzovány celkové kapacity vzdělávacích a pečovatelských služeb pro děti, které Česká republika může ovlivňovat a dlouhodobě navyšovat, nicméně samotná účast dětí na těchto službách, ovlivněna také způsobem sběru dat. Z toho důvodu bude monitoring barcelonských cílů doplněn o tzv. administrativní data každého členského státu, která budou dokreslovat skutečnou situaci každého členského státu dle jeho vlastního sběru dat.

Pokud však vezmeme v potaz kapacity předškolních zařízení (mateřské školy a dětské skupiny), jejich úhrnný údaj by uspokojil více dětí, než uvádí šetření SILC a dosažené % naplnění Barcelonských cílů by bylo vyšší. Zaměřili jsme se tedy na dostupná administrativní data se zohledněním vlastních evaluačních výstupů.

Vzhledem k tomu, že dětské skupiny, jejichž vybudování z OPZ+ podporujeme, jsou primárně určeny mladší věkové skupině než mateřské školy, do kterých již mají děti starší tří let zákonný nárok, zaměřili jsme se při stanovení míry potřeby vzniku nových míst v regionech pouze na děti do 3 let věku.

Při rozdělování okresů do kategorií dle potřeby jsme vycházeli z Analýzy dostupnosti zařízení péče o děti v předškolním věku (dále jen Analýza dostupnosti)⁵. Okresy v ní byly rozděleny do tří tzv. klastrů, které vycházely z analýzy administrativních dat, doplněné o výsledky průzkumu mezi rodiči. Největší potřeba zařízení péče o děti v předškolním věku spatřujeme na základě této analýzy v klastru A (ve výzvě kategorie okresů A), v klastru B nejmenší (ve výzvě jako kategorie okresů C) a v klastru C střední (ve výzvě kategorie okresů B).

Pro každou z kategorií okresů jsme z námi dostupných dat spočítali, nakolik skutečná účast dětí v dětských skupinách a mateřských školách aktuálně naplňuje Barcelonský cíl. V souvislosti s ozbrojeným konfliktem, který se od 24. 2. 2022 odehrává na území Ukrajiny v důsledku invaze vojsk Ruské federace, čelí Česká republika významné migrační vlně,

5

<https://www.esfcr.cz/documents/21802/17489737/Anal%C3%BDza+dostupnosti+za%C5%99%C3%ADzen%C3%AD+p%C3%A9%C4%8De+o+d%C4%9Bti+v+p%C5%99ed%C5%A1koln%C3%ADm+v%C4%9Bku/286e5037-e5a4-4b88-a608-e95580f3c412>

přičemž děti předškolního věku tvoří významnou součást skupiny osob s dočasnou ochranou. Protože tento fakt má nezanedbatelný vliv na využití kapacit předškolní péče, připočetli jsme děti do 3 let s dočasnou ochranou dle údajů Ministerstva vnitra k počtu dětí do 3 let s trvalým pobytem v ČR dle ČSÚ. Na základě zkušeností z Analýzy dostupnosti jsme očistili data obsazené kapacity mateřských škol dětmi mladšími tří let, kterou vykazuje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, o děti, které jsou sice evidovány, ale do MŠ nastoupí později. Pro reálné vyhodnocení skutečného využití dostupných kapacit předškolní péče jsme také ponížili evidovanou kapacitu dětských skupin o děti starší tří let. Při vyhodnocení námi dostupných administrativních dat o poměru skutečného využití mateřských škol a dětských skupin dětmi mladšími tří let a počtu dětí, evidovaných v daném okrese jsme pak vypočítali dosažené % Barcelonských cílů. Na úrovni celku ČR dosáhla dle našeho výpočtu hodnota Barcelonských cílů v průměru 9 % účasti ve službách předškolního vzdělávání a péče. Cílem pro OPZ+ je tedy zvýšení účasti dětí do 3 let o 90 %, na cílových 17 %.

Nakonec bylo pro každou z kategorií okresů zjištěno, kolik kapacitních míst chybí do splnění Barcelonského cíle. Na základě toho byla alokace výzvy přerozdělena mezi okresy, nicméně při přerozdělování jsme brali v potaz nejen poměr počtu míst v zařízeních, které chybí do naplnění Barcelonského cíle na celkovém počtu chybějících míst, ale i váhu dané kategorie okresu, kterou jsme stanovili na základě Analýzy dostupnosti. Protože se potřebnost nových kapacit v různých regionech ČR liší, alokace výzvy je rozčleněna do několika kategorií regionů dle potřebnosti, aby byla podpora zacílena s co nejvyšší účinností a pro regiony s největší potřebou nových kapacit tak bylo vyčleněno poměrově nejvíce finančních prostředků. Poměrově menší část finančních prostředků je vyčleněna i do regionů s momentálně optimální kapacitou zařízení péče o děti předškolního věku, kde je také třeba, i když v menší míře, rozšiřovat kapacity těchto zařízení s cílem případně pokrýt stupňující se poptávku v případě dřívějšího návratu rodičů, zejména žen, do zaměstnání, s ohledem na rozšiřující se podporu flexibilních forem práce. Výhodou tohoto systému je fakt, že finanční prostředky jsou cíleny ne podle velikosti regionu (resp. počtu dětí v něm), ale toho, nakolik je pro daný okres obtížné přiblížit se splnění Barcelonského cíle, a současně nakolik je pravděpodobné, že vytvořená místa budou skutečně využita.

Výsledkem je stanovení tří kategorií alokací, které zohledňují potřebu navýšit kapacitu míst pro děti mladší tří let v jednotlivých regionech v souladu s Barcelonskými cíli. Podpora z OPZ+ tak bude distribuována do všech regionů, ale projekty budou přijímány do vyčerpání podpory pro danou kategorii tak, aby zvýhodněny byly více potřebné regiony.

Konkrétně je alokace rozdělena takto

Kategorie dle regionální potřebnosti	Dílčí alokace
Kategorie A (nejvyšší míra potřebnosti)	131 335 378 Kč
Kategorie B (střední míra potřebnosti)	147 042 289 Kč
Kategorie C (nižší míra potřebnosti)	21 622 333 Kč

V případě, že dojde k vyčerpání alokace pro některou z kategorií regionů, projekty budou zařazovány do zásobníku pro danou kategorii v pořadí dle času přijetí žádosti o podporu. V případě, že v některé z kategorií nebude přidělená alokace vyčerpána, po uzavěrci příjmu žádostí může být zbylá alokace přerozdělena postupně dle pořadí zařazených žádostí, a to nejprve do kategorie A, poté do kategorie B a případně nakonec do kategorie C.

Tabulka s rozdělením okresů do jednotlivých kategorií alokací se nachází v příloze č. 3 výzvy.